

Prosjektbeskrivelse

Lydhørt samspill

Sympoetisk kunstpedagogikk med barnehagebarn

Lise Hovik

Boken tar sikte på å gi et bidrag og inspirere til kunstfaglig prosjektarbeid i barnehagene. Boken vil ta for seg tverrfaglig samspill forstått som "sympoiesis" (Haraway, 2016). Dette begrepet, som betyr sam-skapende, peker på hvordan samspill foregår både i naturen og i skapende kunstnerisk arbeid, og vil danne grunnlag for utvikling og formidling av en tverrfaglig kunstpedagogikk som fletter sammen filosofi og praksis.

Bokens allmenne og faglige interesse

I barnehagelærerutdanningen er fagene som regel oppdelt, også når det gjelder kunstfagene, på tross av samarbeid om et felles kunnskapsområde; *kunst, kultur og kreativitet* (KKK).

Det finnes lite teori om tverrfaglige perspektiver i kunstfagene, og det finnes heller ikke mye litteratur om kunstners rolle i møte med barnehagen og hvordan man kan skape et godt samarbeid på tvers av kunst og pedagogikk. I dette spenningsfeltet finnes en viktig diskurs, som gjennom de siste 40-50 årene kan synes å ha havnet i et blindspor, der kunsten og pedagogikken som regel opererer på adskilte arenaer, i ulike avdelinger og departementer. Det har ikke vært fokus på å utvikle et godt samspill mellom kunst og pedagogikk i utdanningsløpet, gjennom for eksempel estetiske læringsformer, satsning på kunstfag i barnehage og skole eller utvikling av nye kunstpedagogikker. Estetisk arbeid i barnehagen blir ofte et pedagogisk prosjekt som begrunnes med pedagogiske hensikter. Kunstnere har som regel ikke mye pedagogisk kompetanse, og deres møter med barn skjer ofte på de voksnes premisser. Boken vil drøfte disse problemene, og gi eksempler fra prosjekter som løfter fram og inspirerer til nye former for kunstpedagogisk arbeid og utviklingsmuligheter i dette feltet.

Teori om tverrfaglighet og samspill mellom kunstfagene i barnehagelærerutdanningen trenger å styrkes, og det er nødvendig å underbygge god praksis med teori og faglitteratur. Den teorien som benyttes i utdanningene er praksisbasert og ofte forankret i pedagogikkfaget (prosjektarbeid, samspillsteorier etc.) eller litteraturfaget (multimodalitet, flerspråklighet). Litteratur om estetisk arbeid i barnehagen er godt dekket, ikke minst med en rekke gode utgivelser på Fagbokforlaget. Teorier om tverrkunstneriske perspektiver er det mindre av. Fra KKK-området er det muligens helst innen dramafaget vi finner noe teori som fortsatt benyttes (for eksempel Malcolm Ross' *The Creative Arts*, 1974 etc.), men disse kan sies å være temmelig utdatert med tanke på nyere kunstfilosofi og pedagogikk. Bakke, Jensen og Sæbø sin bok *Kunst, kultur og kreativitet. Kunstfaglig arbeid i barnehagen* (2. utg. 2017) bidrar med nyere og gode praksisperspektiver, men den ligger tett på pedagogikkfaget og kan savne en tydeligere kunstteoretisk og filosofisk forankring.

I barnehagelærerutdanningens møte mellom pedagogikk og kunst opplever jeg at de kunstneriske perspektivene som regel blir underlagt pedagogiske hensikter, og at man dermed fort kan miste av syne noe av kunstens egenart og kvaliteter som fri og undersøkende virksomhet, og dens tette forbindelse med barns frie lek. Denne boken ønsker å formulere en teori om samspill i lys av nyere kunstfilosofi, som styrker kunstens og lekens egenverdi, går på tvers av kunstfagene og pedagogikken, og inkluderer økologiske perspektiver der natur og omgivelser også spiller med.

Et sympoetisk samspillsperspektiv vil på denne måten danne et solid grunnlag for kunstpedagogisk praksis i barnehagen og i barnehagelærerutdanningen. Hensikten med boken blir dermed å fylle det jeg oppfatter som et hull i pensumlistene på kunnskapsområdet KKK, der teori om tverrkunstneriske perspektiver står svakt. Boken vil bidra til kunstpedagogisk tenkning og praksis med fokus på samspill og samskaping.

Bokens målgruppe

Boken er rettet mot både barnehagen og barnehagelærerutdanningen, og vil på denne måten henvende seg til barnehagelærerstudenter på flere nivå, og til barnehagens pedagoger. En viktig målgruppe vil være barnehagelærere i grunnutdanningen, men noen kapitler vil være mer teoretiske og egne seg bedre på en kunstfaglig fordypning eller master. Boken vil presentere gode eksempler i et lett tilgjengelig språk i et visuelt format, og vil dermed henvende seg til praksisfeltet med inspirasjon til kunstfaglig orienterte pedagoger.

Lydhør

Prosjektarbeid og temaarbeid i barnehagen vil danne et naturlig fokus i boken, og eksempel materiale (tekst og bilder) vil blant annet hentes fra det kunstneriske forskningsprosjektet *Lydhør i Kongsgården*. Det skapende arbeidet med barnehagebarn i *Lydhør* skjer i samspill mellom barn, kunstnere, forskere, pedagoger, sted og natur. Samspillet inkluderer fysiske materialer på stedet og i det miljøet der barnehagen er lokalisert, og den naturen som finnes i barnehagen, eller i nærområdet. Stedet, materialene og naturen tas med som aktive agenter (Barad, 2003; Taguchi 2010, 2012) og danner på denne måten åpning for et utvidet samspill der også naturfag og utefag kan spille med. De ulike kunstfagene i barnehagelærerutdanningen musikk, kunst & håndverk, litteratur og drama bidrar med ulike faglige perspektiver, og boken vil vektlegge samspillet mellom disse. Gjennom kunstfagene utvikles flere språk, både verbalt og sanselig, og boken vil vise hvordan en slik flerspråklighet eller hundrespråklighet (Vecchi, 2012) er utviklende i samspill med barn. Tverrkunstnerisk samspill er en egen kompetanse som kan åpne for barnas medskapende impulser og lek på bedre måter enn enfaglige tilnærminger.

Bokens form og innhold

Denne idéen er svært foreløpig, men jeg ser for meg en slags organisk struktur der *treet* danner bokas grunnform, og dermed også en slags sirkulær dramaturgi i boken (frø, spire, plantestengel, blad, stamme, knopp, blomst, frø etc.). Treet og dets syklus gjennom årstidene er imidlertid en struktur som kan oppfattes som "naturgitt" og dermed ikke gi rom for brudd, kritikk eller motstand. Jeg ønsker å undersøke hvordan treet kan bli en figurasjon som også rommer dets motsetning; en uavsluttet enhet som samspiller med andre organismer og ikke minst tilpasser seg eller bryter inn i eller ut av omgivelsene og miljøet det vokser i. Treet er en estetisk, sanselig form, en levende ting som inngår i vår hverdag og samspiller med oss og våre omgivelser på mange ulike måter. Det er ikke bare en vakker kulisser vi passerer på vei til barnehagen, selv om vi ofte oppfatter det nettopp slik. Trær spiller en helt avgjørende rolle i livet vårt, som for eksempel leverandør av alle slags

matvarer, byggematerialer, brensel, vareproduksjon etc., og treets liv strekker seg på denne måten inn i våre liv, og inneholder dermed både utfordringer, farer og kriser, men også muligheter og potensialer for samskaping og samspill.

Treet som tankefigurasjon inneholder både mangfold og motsetninger som kan gi rom for overraskelser. Som form eller struktur vil treet danne en mangfoldighet jeg ønsker å utforske i skriveprosessen.

Treet er også med i boka som eksempel på konkret tverrfaglig prosjektarbeid. Med utgangspunkt i trærne som vokser ute i barnehagen, vil boka vise eksempler på kunstneriske undersøker av treets mangfold og hvordan de kan inspirere til en samskapende praksis. Sammen med barna lytter vi til treet, til barken, greinene, bevegelsene, lydene, bladene, frøene, billene og alle de ulike artene som lever i og med treet. Vi har klappet på mosen som vokser på stammen og lyttet til frøene som faller til bakken. Lyttingen fører oss videre til en undersøkende og skapende prosess der vi bruker frøene som kilde til sanselige kunstneriske uttrykk i musikk, sang, dans og tegning.

Å lytte til treet er en (animistisk) øvelse i å sanse tingene fra midten i stedet for ovenfra (et overblikk), eller fra venstre mot høyre (logosentrisk leseretning). Når vi forsøker å krype inn i frøet og foreta en imaginær reise sammen med barna, oppdager vi kanskje noe nytt og avgjørende? Noe som kan bringe oss videre eller åpner for nye erkjennelser? Gjennom å lete etter et slikt "innenfra"-perspektiv sammen med barna dannes det en kunstpedagogikk som tar samspill og samskaping ut i lydhør praksis.

Jeg ønsker å formidle disse perspektivene på en forståelig måte, slik at prosjektets erfaringer kan deles gjennom både skrift og bilder og bli en kunstfaglig inspirasjonsbok. Boken vil bruke fotografiske bilder fra kunstprosjektet som utgangspunkt for tekstlige beskrivelser, fabuleringer og undringer. I min vedlagte tekstprøve gir jeg en slags innledning til kunstpedagogiske øvelser som eksempel. Disse øvelsene kan være del av fagbokteksten, men jeg ønsker med tekstprøven først å fremst å vise hvordan jeg tenker å konkretisere det filosofiske grunnlaget for bokens innhold. Samtidig presenterer jeg både en mulig skrivemåte og en kobling mellom tekst og bilde.

Bruk av stipendet

Boken jeg søker om støtte til å skrive vil være del av mitt virke som forsker og underviser i drama ved barnehagelærerutdanningen, og som prosjektleder for *Lydhør i Kongsgården*. Det er allikevel nesten helt umulig å skaffe seg avgrenset tid til å skrive, når man har engasjement i pågående undervisning og forskningsledelse. Et stipend vil gi meg mulighet til å sette av tid til skriveprosessen fram mot bok, der jeg har en avtale med Fagbokforlaget om utgivelse.

Mine kvalifikasjoner innen feltet jeg nå ønsker å skrive om må sies å være som ekspert. Jeg har de siste 25 årene arbeidet med samspill i et tverrfaglig perspektiv innen kunstfagene, både som kunstner, som forsker og som pedagog. Jeg har skrevet en lang rekke artikler om tema knyttet til kunst for og med de yngste barna, og jeg vil særlig løfte følgende tekster:

Hovik, L. & Nagel, L. (Red.) (2017). [*Deltakelse og interaktivitet i scenekunst for barn*](#). Fagbokforlaget.

I denne boka, som også springer ut av et kunstnerisk forskningsprosjekt, har jeg sammen med Lisa Nagel utviklet en dramaturgisk tenkning omkring barns deltakelse i kunst. Boka presenterer sentrale diskurser i feltet kunst for og med barn.

Hovik, L. og Henning, A.H. (2019). [Lydhørt Samspill](#). Om oppmerksomhet på lyd ved bruk av ReMida-materialer med de aller minste i barnehagen. *DRAMA – Nordisk dramapedagogisk tidsskrift* nr.1. Tema: [Drama og teater med de aller yngste](#) (s. 28-35).
DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-4310-2019-01-07>

I denne artikkelen, som bruker nyere filosofiske og teoretiske perspektiver i feltet, har jeg sammen med atelierista Anne Helga Henning utviklet en rhizomatisk analyse av tverrfaglig lydhørt samspill med små barn.

Hovik L. & Perez E. (2020). [Baby Becomings. Towards a Dramaturgy of Sympoietic Worlding](#). *Nordic Theatre Studies*. Vol. 32, No 2. Theatre and the Anthropocen.
DOI: <https://doi.org/10.7146/nts.v32i1.120410>

I min siste artikkel har jeg tatt i bruk Haraways filosofi og hennes begrep "sympoiesis" (2016) for å undersøke ulike dramaturgiske aspekter av samspill i en babyteaterforestilling. De to ovenfor nevnte artiklene er skrevet med meg som hovedforfatter, og alle de tre tekstene danner en solid basis for bokprosjektet jeg nå søker stipend for å utvikle. Jeg er dedikert til oppgaven å skrive denne læreboka, og er sikker på at den vil fylle et behov for ny kunnskap og tenkning om tverrfaglighet for fremtidige barnehagelærere og studenter.

Referanser

- Barad, K. (2007). *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Duke University Press.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2005). *Tusind plateauer: kapitalisme og skizofreni*. København: Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler.
- Haraway, D. (2016). *Staying with the trouble. Making Kin in the Chtulucene*. Duke University Press.
- Hovik, L. [Alle publikasjoner](#) [Full CV Lise Hovik](#) med passord: **fullevhovik**
- Ross, M. (1978) *The Creative Arts*. Heinemann Educational Books
- Taguchi, H. L. (2010). *Bortenfor skillet mellom teori og praksis. En introduksjon til intra-aktiv pedagogikk i barnehagefeltet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Taguchi, H. L. (2012). *Pedagogisk dokumentation som aktiv agent*. Gleerups Utbildning AB.
- Vecchi, (2012). *Blå blomster, bitre blader. Kunst og kreativitet i Reggio Emilia*. Fagbokforlaget.

Nettsider

Lydhør i Kongsgården hjemmeside: <https://lydhorikongsgarden.wordpress.com/>